

Komisja
Europejska

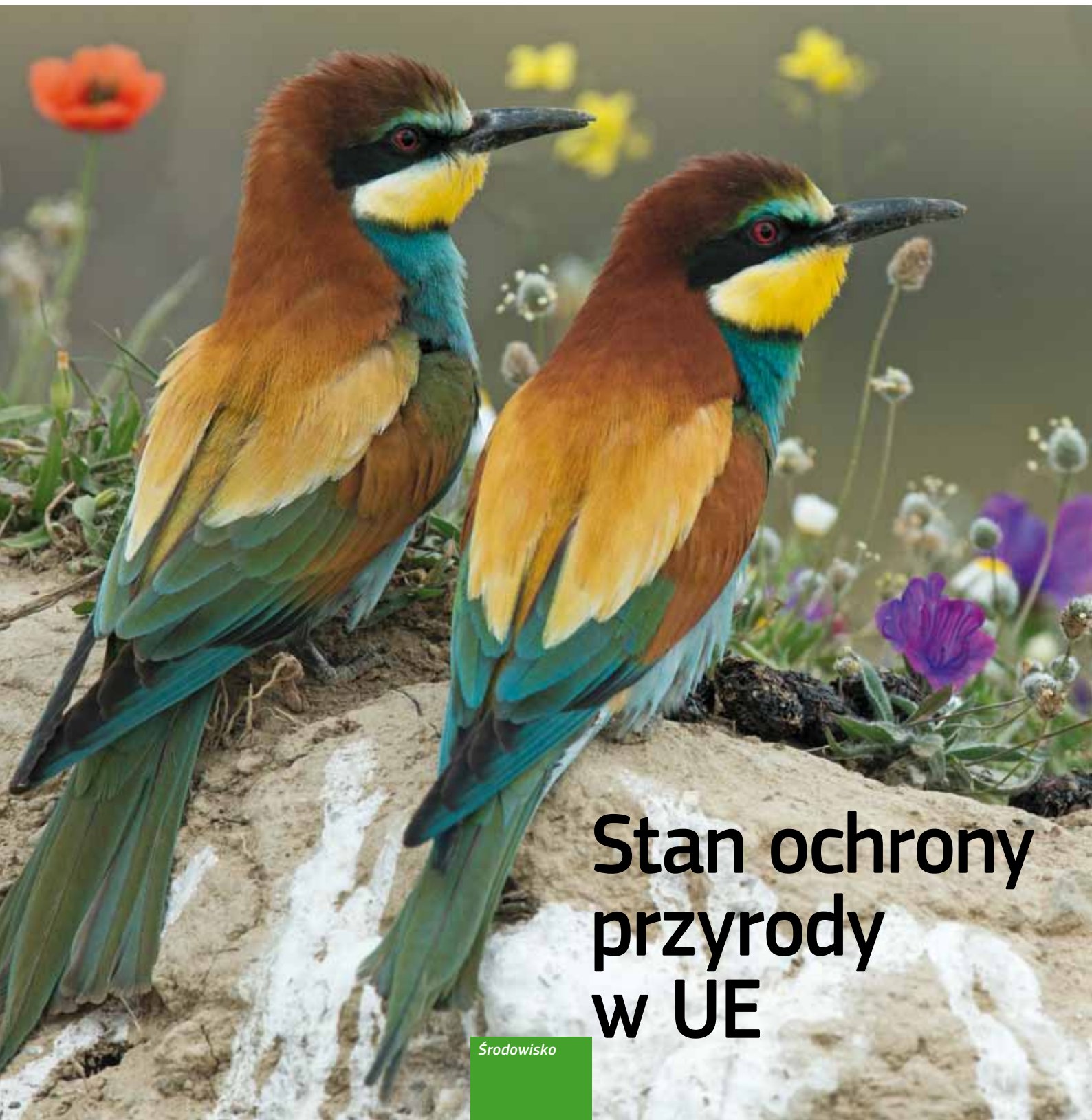
Biuletyn o przyrodzie i różnorodności biologicznej

Numer 38 | czerwiec 2015

NATURA 2000

ISSN 2443-776X

**Stan ochrony
przyrody
w UE**

Środowisko

Natura2000

Biuletyn o przyrodzie
i różnorodności biologicznej
czerwiec 2015

SPIS TREŚCI

3–7

Stan ochrony przyrody w UE

8–9

Barometr Natura 2000 –
czerwiec 2014

10–11

Laureaci Nagrody Natura
2000 za 2015 r.

12–13

Mechanizm finansowania
kapitału naturalnego

14–16

Natura News

© European Commission

© Alex Hyde / naturepl.com

© European Commission

© Terry White / naturepl.com

© Phil Saville / naturepl.com

Wstęp

W najnowszym numerze biuletynu prezentujemy kluczowe wnioski z nowego sprawozdania na temat stanu przyrody w UE. Jego autorzy dokonali oceny stanu i tendencji w zakresie ochrony około 2 tys. gatunków i siedlisk objętych przepisami dyrektywy ptasiej i siedliskowej.

Przedstawione w sprawozdaniu dane wskazują, że choć możemy pochwalić się pewnymi osiągnięciami – zwłaszcza tam, gdzie przeprowadzono ukierunkowane działania ochronne – w ciągu ostatnich sześciu lat nie zaobserwowano znacznej poprawy ogólnego stanu ochrony gatunków i siedlisk w UE. Należy przy tym pamiętać, że przyroda stosunkowo wolno przystosowuje się do zmian, a sześć lat to zbyt krótki okres, by móc spodziewać się zasadniczych zmian.

Wiadomo jednak, że osiągnięcie celów wyznaczonych w strategii UE na rzecz różnorodności biologicznej do 2020 r. będzie wymagać od nas zwiększenia wysiłków. Zbliżający się średniookresowy przegląd strategii to okazja do przyspieszenia tempa i ugruntowania zobowiązań przyjętych na okres do 2020 r.

Wiele udało się osiągnąć od chwili zatwierdzenia strategii w 2011 r. Warto przy tej okazji wspomnieć dwa niedawne sukcesy: wejście w życie nowego rozporządzenia w sprawie inwazyjnych gatunków obcych, które są głównym powodem utraty różnorodności biologicznej w Europie, oraz uruchomienie mechanizmu finansowania kapitału naturalnego (NCFE) na początku tego roku, oferującego innowacyjne rozwiązania finansowe służące dalszemu wspieraniu ochrony, odbudowy, zarządzania i zwiększania naszego kapitału naturalnego, usprawnianiu zarządzania usługami ekosystemów i przystosowaniu do zmian klimatu.

Sprawozdanie na temat stanu przyrody będzie również stanowiło istotny wkład w kontrolę sprawności dyrektywy ptasiej i siedliskowej, która jest obecnie w toku. Kontrola sprawności zostanie przeprowadzona w oparciu o liczne dowody zgromadzone wśród wielu grup interesariuszy oraz o wyniki konsultacji społecznych, które rozpoczęły się pod koniec kwietnia: gorąco zachęcam do udziału w nich Czytelników, którzy jeszcze nie mieli ku temu okazji. Zgromadzone informacje pomogą nam zrozumieć, które rozwiązania się sprawdzają, a które nie przynoszą oczekiwanych rezultatów i dlaczego. Na tej podstawie będziemy w stanie usprawnić proces wdrażania i wyeliminować niepotrzebne obciążenia administracyjne.

Przyroda i różnorodność biologiczna dostarczają nam podstawowych usług ekosystemów, które stanowią podstawę rozwoju gospodarczego. Potrzebujemy w związku z tym odpowiedniego prawodawstwa. Naszym zamiarem jest zapewnienie, że stworzone ramy prawne sprawdzają się w praktyce, a wyznaczone cele osiągnięte są efektywnie i skutecznie. Jestem przekonany, że wynik kontroli sprawności będzie stanowić solidną podstawę dla przyszłych rozważań politycznych.

Mamy powody do zadowolenia z dotychczasowych osiągnięć. Pragnę podkreślić ogromny wysiłek podjęty w poszczególnych sektorach i przez różne grupy społeczne – to dzięki niemu sieć Natura 2000 okazała się sukcesem na skalę europejską. Nagrody Natura 2000 stworzono właśnie z myślą o tych osobach i ich pracy. Cieszę się, że mogę ogłosić zwycięzców tegorocznej edycji konkursu w niniejszym biuletynie.

Karmenu Vella

Karmenu Vella

Komisarz ds. środowiska, rybołówstwa i gospodarki morskiej

Okładka: Para żołą zwyczajnych,
Merops apiaster, Alentejo,
Portugalia.

© Roger Powell / naturepl.com

Populacja wydry, *Lutra lutra*, systematycznie zwiększa się w regionie atlantyckim.

Stan ochrony przyrody w UE

Raportowanie na podstawie dyrektywy siedliskowej i ptasiej

Co sześć lat, państwa członkowskie składają w Komisji Europejskiej sprawozdania na temat stanu ochrony gatunków i siedlisk objętych dyrektywami UE. Aby dokonać oceny sytuacji w całej UE, wszystkie dane zostają zebrane i przeanalizowane. W procesie tym uczestniczy Europejska Agencja Środowiska (EEA) i jej Centrum Tematyczne ds. Różnorodności Biologicznej.

Najnowsze wyniki za okres sprawozdawczy 2007–2012 zostały opublikowane w maju, w raporcie Komisji zatytułowanym „Stan przyrody w Unii Europejskiej”, który powstał w oparciu o bardziej szczegółowe sprawozdanie techniczne przygotowane przez Europejską Agencję Środowiska. W niniejszym artykule przedstawiono część najważniejszych ustaleń zawartych w sprawozdaniu.

Gromadzenie porównywalnych danych na temat stanu ochrony w 27 krajach (Chorwacji nie uwzględniono, ponieważ dołączyła do UE dopiero w lipcu 2013 r.) to nie lada przedsięwzięcie, które wymagało szeroko zakrojonej współpracy pomiędzy państwami członkowskimi i instytucjami europejskimi. Dzięki wieloletnim przygotowaniom, UE udało się opracować kompleksowy i zharmonizowany zestaw danych dotyczących różnorodności biologicznej UE.

Opracowanie bieżących sprawozdań wymagało porównania

ponad 17 tys. zestawów danych przekazanych przez państwa członkowskie. Wykorzystano je następnie do oceny stanu ochrony około 450 gatunków dzikich ptaków, 230 typów siedlisk i ponad 1,2 tys. innych gatunków objętych zakresem dwóch dyrektyw. Po raz pierwszy wyniki badań dotyczących obu dyrektyw przedstawiono wspólnie.

Stan i tendencje w zakresie populacji ptaków w UE

Autorzy sprawozdania na temat stanu przyrody określili stan ochrony ponad połowy (52%) wszystkich gatunków dzikich ptaków poddanych ocenie jako niezagrożony. 17% gatunków nadal jest zagrożony, a 15% uznano za bliskie zagrożeniu, zmniejszające się lub uszczuplone. W tej grupie znalazły się również do niedawna jeszcze pospolite gatunki, takie jak skowronek zwyczajny, *Alauda arvensis*, i rycyk, *Limosa limosa*.

Krótkookresowe tendencje w zakresie stanu populacji gatunków

Kraska, Coracias garrulus, została objęta planem działania na rzecz ochrony gatunku na poziomie UE.

ptaków innych niż niezagrożone wskazują, że tylko 4% populacji rośnie, 6% pozostaje stabilna, zaś 20% zmniejsza się. Warto zauważyć, że wśród rosnących, kilka gatunków jest przedmiotem ukierunkowanych działań ochronnych na poziomie UE. Na przykład, orłosęp brodaty, *Gypaetus barbatus*, i sterniczka zwyczajna, *Oxyura leucocephala*, zostały objęte planami działań w zakresie ochrony gatunków na poziomie UE, a na ich ochronę przeznaczono znaczne środki z Funduszu LIFE.

Stan i tendencje w zakresie ochrony gatunków objętych dyrektywą siedliskową

Według sprawozdania o stanie przyrody, stan ochrony niemal jednej czwartej (23%) gatunków chronionych na mocy dyrektywy siedliskowej został oceniony jako właściwy. Jeśli chodzi o tendencje w zakresie stanu ochrony, ponad połowa (60%) gatunków znajduje się w stanie niewłaściwym, przy czym stan 42% uznano za niewłaściwy-niewystarczający, a w przypadku 18% jest on niewłaściwy-zły.

Jeśli chodzi o tendencje w zakresie stanu ochrony, stan 4% jest niewłaściwy-poprawiający się, 20% niewłaściwy-stabilny, 22% pogarszający się, a 14% nieznan.

Wydra europejska, *Lutra lutra*, jest jednym z gatunków, które wykazują oznaki poprawy. W ciągu ostatnich 20 lat populacja wydry w regionie atlantyckim regularnie wzrastała dzięki zmniejszeniu ilości niektórych zanieczyszczeń

wodnych, takich jak PCB i rtęć, ochronie przed połowaniem i poprawie jakości siedlisk wodnych. Dzięki ukierunkowanym działaniom, stan ochrony czerwończyka nieparka, *Lycaena dispar*, również poprawia się na całym kontynencie.

Jeśli weźmiemy pod uwagę poszczególne grupy taksonomiczne, okazuje się, że tylko 16% gatunków ryb chronionych na mocy dyrektywy siedliskowej wykazuje właściwy stan ochrony, natomiast stan ochrony ponad jednej czwartej gatunków roślin naczyniowych i płazów został uznany za właściwy.

Jeśli chodzi o ssaki, proporcjonalnie więcej gatunków posiada właściwy stan ochrony w porównaniu z tymi, których stan ochrony uznano za niewłaściwy-zły (21% w porównaniu z 13%). Niemniej jednak stan ochrony znacznej części (42%) nadal pozostaje niewłaściwy-niewystarczający.

Pośród tych, których stan ochrony jest niewłaściwy, ale poprawia się, należy wymienić takie gatunki jak żubr, *Bison bonasus*, w regionie alpejskim, foka szara, *Halichoerus grypus*, w regionie Morza Bałtyckiego oraz podkowiec śródziemnomorski, *Rhinolophus euryale*, w regionie Morza Śródziemnego.

W przypadku gatunków lądowych, najwyższy odsetek gatunków, których stan ochrony uznaje się za niewłaściwy odnotowano w regionie Morza Czarnego i w regionach alpejskich (ponad 30%), podczas gdy w borealnym regionie biogeograficznym (29%) i w

regionie atlantyckim (32%) żyje najwyższy odsetek gatunków, których stan ochrony oceniono jako niewłaściwy-zły.

Chociaż liczba gatunków poddanych ocenie w regionach morskich jest mniejsza, odsetek tych, których stan ochrony określa się jako nieznan jest w ich przypadku znacznie wyższy (aż do 88% w regionie Makaronezji). Sytuacja w regionie Morza Bałtyckiego wydaje się najgorsza: 60% ocen wskazuje na stan niewłaściwy-zły. W regionie Morza Czarnego odsetek ten wynosi 33%.

Stan i tendencje w zakresie ochrony typów siedlisk

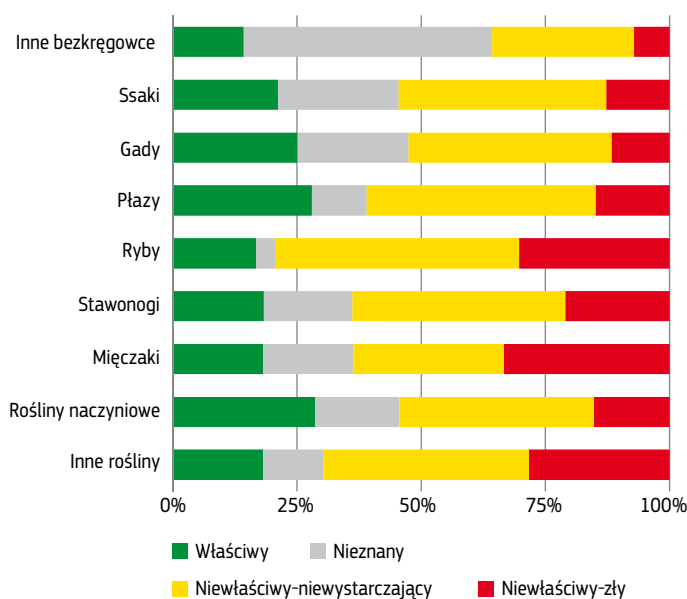
Typy siedlisk wykazują na ogół gorszy stan ochrony i bardziej

negatywne tendencje niż gatunki. W całej UE-27, stan ochrony zaledwie 16% siedlisk oceniono jako właściwy. Ten niski wskaźnik wynika prawdopodobnie z szeregu czynników, między innymi z dłuższej tradycji działań ochronnych na rzecz gatunków, krótszego czasu reakcji w przypadku gatunków, a także z trudności związanych z ochroną siedlisk.

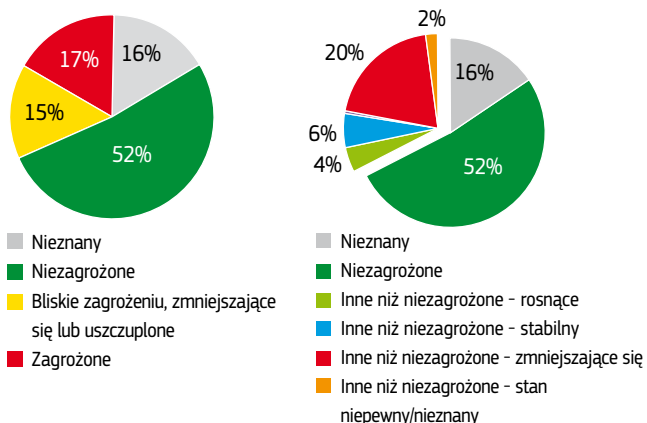
Zdecydowana większość siedlisk wykazuje niewłaściwy stan ochrony: niewłaściwy-niewystarczający w przypadku 47% i niewłaściwy-zły w przypadku 30%.

Jeśli chodzi o tendencje, stan jednej trzeciej typów siedlisk jest niewłaściwy-stabilny (33%), natomiast stan kolejnych

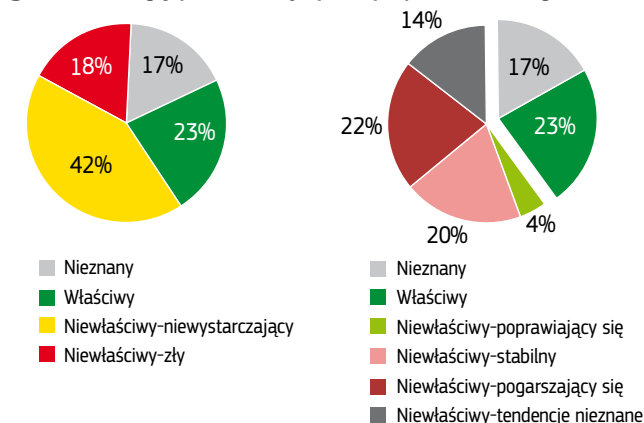
Stan ochrony gatunków objętych zakresem dyrektywy siedliskowej w podziale na poszczególne grupy taksonomiczne

Stan i tendencje w zakresie stanu populacji ptaków

Stan ochrony gatunków wraz z tendencjami w zakresie gatunków objętych treścią dyrektywy siedliskowej

30% wciąż się pogarsza, co z oczywistych względów budzi niepokój. Poprawę zaobserwowano do tej pory w przypadku zaledwie 4% spośród nich.

Biorąc pod uwagę różne grupy siedlisk, wydmowe są tymi, których najniższy odsetek wykazuje właściwy stan ochrony; najlepsze oceny otrzymały siedliska skalne. Wrzosowiska, zarośla i zarośla twarde to siedliska, których stan ochrony jest lepszy niż średnia: w ponad jednej czwartej przypadków oceniono go jako właściwy.

Pod względem tendencji w zakresie stanu ochrony, sytuacja torfowisk, grzęzawisk i mokradł wydaje się najbardziej niepokojąca – stan ochrony niemal połowy spośród nich pogarsza się; tuż za nimi plasują się użytki zielone (40%). Wśród siedlisk wydmowych zaobserwowano najwyższy odsetek tych, których stan uznaje się za stabilny. Stan siedlisk leśnych i słodkowodnych jest w większości przypadków niewłaściwy-stabilny.

Na łądzie, najwyższy odsetek pozytywnych ocen odnotowano w odniesieniu do regionu alpejskiego (25%), makaronezyjskiego (36%) i regionów stepowych (50%). Z drugiej strony, atlantycki i borealny region biogeograficzny wykazują szczególnie wysoki odsetek siedlisk, których stan ochrony oceniono jako niewłaściwy-zły: ponad połowę siedlisk w tych regionach zaliczono do tej kategorii.

W przypadku regionów morskich, wydaje się, że stan ochrony typów siedlisk w Makaronezji (właściwy w przypadku 33,3%) i w regionie

Poprawa stanu ochrony orła cesarskiego

Orzeł cesarski jest gatunkiem, który pierwotnie zamieszkiwał obszary nizinne, ale z czasem, w związku z prześladowaniem przez człowieka i utratą siedlisk, przeniósł się na większe wysokości.

Miejscom lęgowym zagraża przede wszystkim intensywna gospodarka leśna w górach oraz niewystarczająca liczba wysokich drzew na obszarach stepowych i rolniczych. Do innych zagrożeń zalicza się utratę i zmiany żerowisk oraz niedobór gatunków stanowiących pożywienie orła (w szczególności susłów *Spermophilus* spp.), ingerencję człowieka, polowania, zatrucia, rabowanie gniazd i przypadki porażenia prądem przesyłanym liniami energetycznymi.

Wiele spośród powyższych zagrożeń stało się już przedmiotem działań, które obejmują wyznaczenie obszarów ochrony i praktyczne działania ochronne, takie jak izolacja linii energetycznych, zapobieganie zatruciom i ochrona drzew lęgowych. Niektóre działania były współfinansowane w ramach szeregu projektów UE LIFE (o łącznej wartości 4,7 mln euro). Na Węgrzech, Słowacji i w Bułgarii wdraża się programy rolno-środowiskowe w celu ochrony pastwisk i wypasu zwierząt.

W wyniku podejmowanych działań, sytuacja gatunku ustabilizowała się na Bałkanach, a populacja orła cesarskiego w Europie Środkowej nieustannie rośnie.

© Bence Mate / naturepl.com

Morza Czarnego (właściwy w przypadku 14,3%) jest znacznie lepszy niż w innych regionach. Natomiast stan ochrony ponad 70% typów siedlisk w regionie atlantyckim oceniono jako niewłaściwy-zły.

Wpływ sieci Natura 2000

Autorzy sprawozdania na temat stanu przyrody w UE próbowali również ocenić wpływ sieci Natura 2000 na stan ochrony gatunków i typów siedlisk, dla których wyznaczono obszary ochronne.

Aby przekonać się o potencjalnym wpływie tej sieci, należy ustalić, jaki odsetek

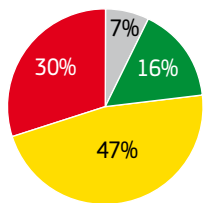
populacji lub powierzchni siedliska objęto siecią Natura 2000. Można oczekiwać, że im większy jest to obszar, tym bardziej pozytywnego wpływu sieci na stan ochrony można oczekiwać.

Autorzy sprawozdania na temat stanu przyrody wskazują na brak istotnej korelacji pomiędzy ogólnym stanem ochrony gatunków i siedlisk wymienionych w dyrektywie siedliskowej a stopniem objęcia ich siecią Natura 2000. Może to wynikać z faktu,

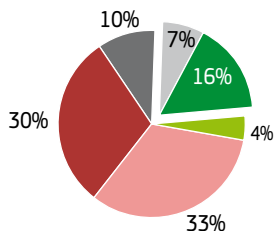
że niezbędne środki służące ochronie i odnowie nie zostały jeszcze wdrożone na większości obszarów, lub nie upłynęło jeszcze wystarczająco dużo czasu, by można było zaobserwować ich realny wpływ.

Niemniej jednak, jeśli wziąć pod uwagę siedliska i gatunki, których stan ochrony oceniono jako niewłaściwy, można wskazać na pozytywną korelację pomiędzy stopniem objęcia siecią Natura 2000 a tendencjami w zakresie

Stan ochrony wraz z tendencjami w zakresie typów siedlisk

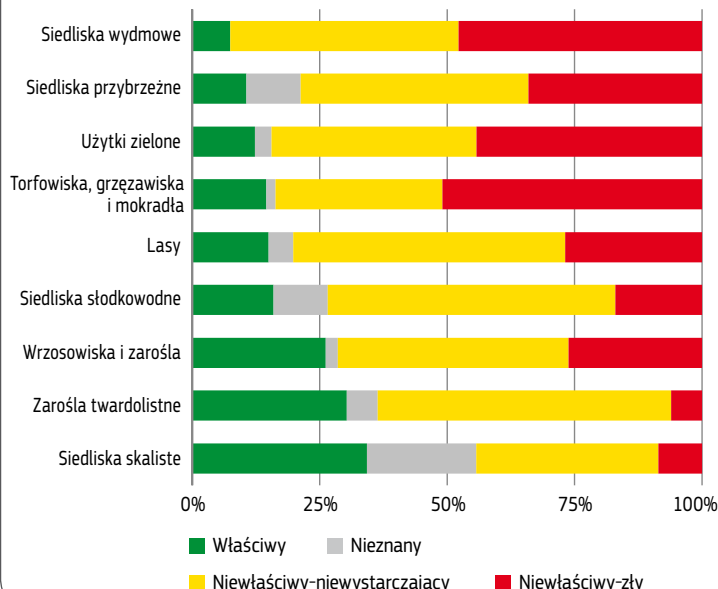

■ Nieznany
■ Właściwy
■ Niewłaściwy-niewystarczający
■ Niewłaściwy-zły

■ Nieznany
■ Właściwy
■ Niewłaściwy-poprawiający się
■ Niewłaściwy-stabilny
■ Niewłaściwy-pogarszający się
■ Niewłaściwy-tendencje nieznanne

Stan ochrony typów siedlisk w podziale na główne grupy siedlisk

■ Właściwy ■ Nieznany
■ Niewłaściwy-niewystarczający ■ Niewłaściwy-zły

ochrony. Na przykład, znacznie większy odsetek siedlisk, które w 75–100% objęto ochroną w ramach sieci Natura 2000 wykazuje bardziej stabilne tendencje w zakresie ochrony w porównaniu z tymi, które objęto siecią Natura 2000 w mniej niż 35%.

Jeśli chodzi o dyrektywę ptasia, zgodnie z oczekiwaniami większy odsetek gatunków wymienionych w Załączniku I, w stosunku do których wyznaczono obszary specjalnej ochrony (OSO), wykazuje tendencję wzrostową w zakresie liczebności populacji lęgowej (40%) w porównaniu z gatunkami, których nie wymieniono w Załączniku I lub II (22%).

Dane te sugerują, że ukierunkowane działania ochronne w stosunku do tych gatunków, w szczególności zarządzanie OSO, mają pozytywny wpływ na liczebność ich populacji. Gatunki wymienione w Załączniku I oraz podgatunki, w stosunku do których opracowano plany działania na poziomie UE, i którym przyznano pierwszeństwo w zakresie finansowania w ramach programu LIFE, wykazują jeszcze wyraźniejsze tendencje wzrostowe.

Wśród gatunków tównych wymienionych w Załączniku II dyrektywy zaobserwowano najwyższy odsetek gatunków z tendencją do długoterminowego spadku populacji lęgowej (40%).

Aby mieć jakikolwiek wpływ na stan siedlisk i gatunków, sieć Natura 2000 musi być efektywnie zarządzana. Opracowywanie i terminowe wdrażanie planów zarządzania siecią Natura 2000 jest sprawdzonym i użytecznym narzędziem, które można wykorzystać. Środki ochrony i przywracania gatunków i siedlisk wymagają znacznych inwestycji.

Według autorów sprawozdania na temat stanu przyrody, kompleksowe plany zarządzania opracowano tylko w odniesieniu do 50% obszarów, a wydatkowanie środków na potrzeby ochrony było do tej pory stosunkowo ograniczone. Nie skorzystano w pełni z wielu możliwości dostępnych w ramach Wspólnej Polityki Rolnej UE, wspólnej polityki rybołówstwa i polityki regionalnej UE.

Presje i zagrożenia

Aby lepiej zrozumieć podstawowe zagrożenia i presje na gatunki i siedliska chronione na mocy dwóch dyrektyw, państwa członkowskie poproszono o przedstawienie sprawozdania na temat tego, co uważają za główną przyczynę utraty i degradacji siedlisk.

W przypadku systemów lądowych, „rolnictwo” oraz wywołane przez człowieka „zmiany warunków naturalnych” są najpoważniejszymi problemami, jakie wskazano w odniesieniu do

© Alex Hyde / naturepl.com

Paź królowej, *Papilio machaon*.

wszystkich trzech grup (ptaków, innych gatunków i siedlisk). W przypadku rolnictwa, najczęściej wymienianymi rodzajami presji i zagrożeń są zmiany w zakresie upraw, hodowli bydła (w tym zaniechanie pasterstwa/wypasu), nawożenie i stosowanie pestycydów.

W odniesieniu do zmian warunków naturalnych, najczęściej wskazywano zmiany w akwenach i systemach hydrologicznych, ograniczenie łączności ekologicznej i poboru wody ze źródeł podziemnych. Powyższe znajduje potwierdzenie w ocenach przeprowadzonych niedawno w odniesieniu do ramowej dyrektywy wodnej.

W przypadku systemów wodnych, „wykorzystanie zasobów biologicznych” i „zanieczyszczenie” są najczęściej wymienianymi rodzajami presji i zagrożeń. W przypadku tego pierwszego, chodzi przede wszystkim o różne rodzaje działalności połowowej i korzystanie z innych zasobów wodnych. Zanieczyszczenia są natomiast związane przede wszystkim z odpadami w postaci plastikowych toreb, styropianu i związków niesyntetycznych, a także z przypadkami wycieku ropy naftowej do morza.

„Zmiany warunków naturalnych” (pogłębienie/bagrowanie, modyfikacja systemów hydrologicznych, zarządzanie wybrzeżem etc.) oraz „zakłócenia wynikające z działalności człowieka” także wskazuje się jako istotne zagrożenia, podobnie jak

zmiany klimatyczne, szczególnie w stosunku do ptaków morskich.

Postępy w realizacji Celu 1 unijnej strategii ochrony różnorodności biologicznej

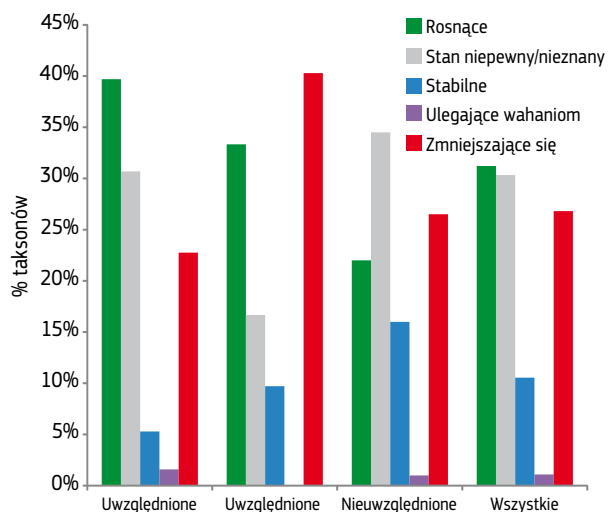
Cel 1 unijnej strategii ochrony różnorodności biologicznej brzmi następująco: „Powstrzymanie pogarszania się stanu wszystkich gatunków i siedlisk objętych unijnym prawodawstwem w dziedzinie ochrony przyrody oraz osiągnięcie znaczącej i wymiernej poprawy ich stanu, tak aby w porównaniu z obecnymi ocenami do 2020 r. osiągnąć następujące wyniki:

- zwiększenie o 100% liczby ocen siedlisk oraz o 50% liczby ocen gatunków przeprowadzonych na podstawie dyrektywy siedliskowej wykazujących odpowiedni stan ochrony lub jego poprawę;
- zwiększenie o 50% liczby ocen gatunków przeprowadzonych na mocy dyrektywy ptasiej wykazujących bezpieczny lub lepszy stan ochrony.”

W praktyce oznacza to, że do 2020 r. 34% siedlisk i 25% gatunków powinno osiągnąć właściwy stan ochrony albo wykazać znaczną poprawę w tym zakresie. W stosunku do ptaków, celem jest zapewnienie właściwego lub lepszego stanu ochrony 78% gatunków ptaków do 2020 r.

Autorzy sprawozdania dotyczącego stanu przyrody stwierdzają, że w przypadku typów

Długoterminowe (od 1980 r.) tendencje w zakresie populacji lęgowych (w %) w zależności od uwzględnienia w załączniku

siedlisk chronionych na mocy dyrektywy siedliskowej poczyniono bardzo niewielkie postępy w zakresie realizacji celu strategii ochrony różnorodności biologicznej. Na tym etapie, stan zaledwie 20% siedlisk oceniono jako właściwy (16%) lub poprawiający się (4%); wyznaczony na 2020 r. cel to 34%. Stan 30% wszystkich siedlisk ulega dalszemu pogorszeniu. Stan ochrony 42% spośród nich nie zmienił się od 2006 r.

W przypadku gatunków, na pierwszy rzut oka sytuacja wydaje się znacznie lepsza. Pozytywne oceny sformułowano w odniesieniu do 28% gatunków: właściwy stan ochrony ma 23%, natomiast poprawę zaobserwowano w przypadku 5%, co oznacza, że przyjęty na 2020 r. cel 25% został osiągnięty. Należy jednak wziąć pod uwagę, że wiele spośród tych zmian wynika z udoskonalenia procesu gromadzenia danych i metodologii. Jeśli weźmiemy to pod uwagę, okaże się, że rzeczywisty wzrost liczby pozytywnych ocen w stosunku do gatunków jest bardzo niewielki (1–2%). Stan ochrony 22% gatunków wciąż się pogarsza, a w przypadku 33% nie zmienił się on od 2006 r.

Podobnie, zaobserwowano niewielkie postępy w realizacji celu 1 w odniesieniu do ptaków (78% w 2020 r.), przy czym liczba niezagrażonych gatunków nie wzrosła. Biorąc pod uwagę wszystkie oceny dotyczące ptaków, 8,5% uznano za zagrożone-rosnące, 2% zagrożone-stabilne, a w przypadku 20% wskazuje się dalsze pogorszenie.

Patrząc w przyszłość

Sprawozdanie o stanie przyrody stanowi istotny wkład w wiedzę na temat aktualnego stanu i tendencji w zakresie ochrony w odniesieniu do ponad 2 tys. gatunków i siedlisk chronionych na mocy dwóch dyrektyw unijnych dotyczących przyrody. Jasno wynika z niego, że chociaż osiągnięcie celów wyznaczonych na 2020 r. wymagać będzie dużego wysiłku, dyrektywy pomagają chronić znaczną część różnorodności biologicznej Europy.

Dowodem na to są niewielkie oznaki poprawy, które obserwuje

Torfowiska wierzchwinowe w Szkocij – typ siedliska chronionego na mocy dyrektywy siedliskowej.

się w odniesieniu do niektórych gatunków i siedlisk chronionych na mocy dyrektywy. Pozytywne tendencje i sukcesy, które odnotowano w całej Europie, wskazują na to, że przepisy prawne zaczynają mieć realny wpływ na stan ochrony. Ukierunkowane działania – jeśli zostaną podjęte na wystarczająco dużą skalę – mogą przynieść realne efekty.

Należy przy tym przyznać, że ogólny stan ochrony gatunków i siedlisk w UE nie zmienił się znacząco w ciągu ostatnich 6 lat, a w wielu przypadkach pozostaje niewystarczający; w odniesieniu do licznej grupy gatunków i siedlisk nadal obserwuje się pogorszenie.

Sytuacja niektórych grup gatunków, takich jak ryby słodkowodne i typów siedlisk, m.in. łąk i mokradeł, budzi szczególny niepokój. Aby odwrócić negatywne tendencje, należy podjąć kroki w celu złagodzenia presji i zagrożeń związanych z praktykami rolniczymi i niustannymi zmianami warunków hydrologicznych, a także nadmierną eksploatacją i zanieczyszczeniem środowiska morskiego.

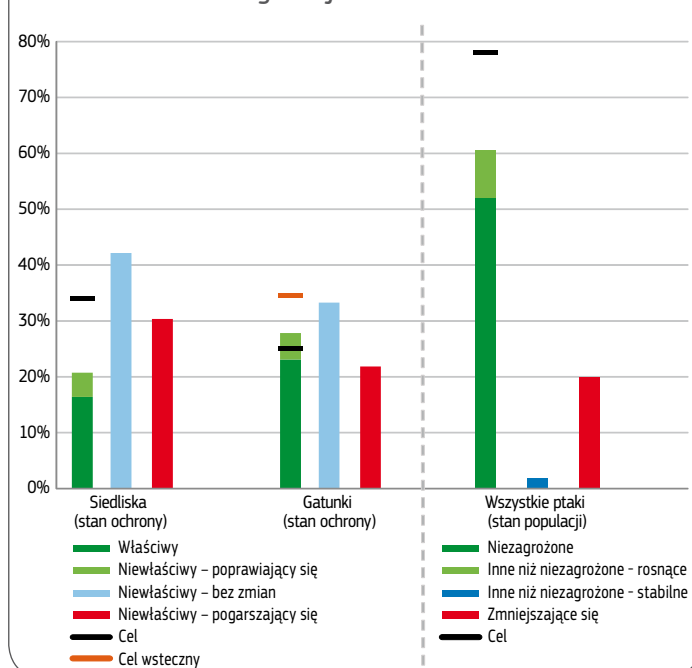
Sieć Natura 2000 ma w tym zakresie ważną rolę do odegrania. Osiągnięcie ogólnych celów dyrektyw będzie wymagało skutecznego zarządzania i przywracania obszarów sieci

Natura 2000, obejmujących niemal jedną piątą powierzchni lądowej UE, a także znaczną część obszarów morskich.

W wielu częściach Europy nadal definiuje się cele ochrony i środki służące ich realizacji. Dane dotyczące tendencji wskazują, że wpływ sieci już zaczyna się uwidaczniać. Jeśli zależy nam na osiągnięciu wyznaczonego na 2020 r. celu w zakresie różnorodności biologicznej, działania ochronne będzie trzeba wzmocnić i rozszerzyć.

Kolejne sprawozdanie, obejmujące lata 2013–2018, pokaże, czy podjęte działania wystarczą, by poprawić stan ochrony znacznie większej liczby gatunków i siedlisk.

Postęp w realizacji celu nr 1 strategii ochrony różnorodności biologicznej

Więcej informacji: Sprawozdanie Komisji na temat stanu przyrody w UE http://ec.europa.eu/environment/nature/index_en.htm

Sprawozdanie techniczne EEA nr 2/2015 „Stan przyrody w UE. Wyniki za okres sprawozdawczy 2007–2012 w odniesieniu do dyrektyw dotyczących przyrody” <http://www.eea.europa.eu/themes/biodiversity>

Internetowa baza danych dotyczących ocen stanu ochrony przeprowadzonych na podstawie art. 17 dyrektywy siedliskowej w okresie sprawozdawczym 2007–2012 http://bd.eionet.europa.eu/activities/Reporting/Article_17/Reports_2013

Broszura na temat stanu przyrody w UE http://ec.europa.eu/environment/nature/info/pubs/directives_en.htm

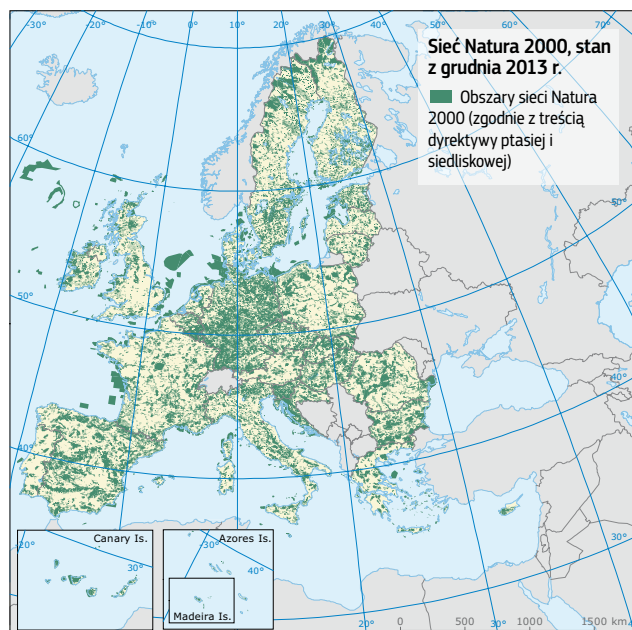
barometr natura 2000

Państwa Członkowskie	OBSZARY NATURA 2000 (OSO + SOO)			OBSZARY LĄDOWE			
	Łączna liczba obszarów sieci Natura	Łączna powierzchnia sieci Natura (km ²)	% powierzchni objęty siecią Natura	Łączna powierzchnia SOO (km ²)	Liczba SOO	Łączna powierzchnia OSO (km ²)	Liczba OSO
BELGIË/BELGIQUE	457	5 155.58	12.73%	3 065.86	278	2 964.61	231
BULGARIA	340	41 048.10	34.46%	33 258.06	230	25 226.06	119
ČESKÁ REPUBLIKA	1 116	11 061.20	14.03%	7 855.61	1 075	7 034.73	41
DANMARK	350	22 646.54	8.34%	3 177.78	218	2 605.18	97
DEUTSCHLAND	5 252	80 759.17	15.45%	33 487.19	4 577	40 245.08	730
EESTI	568	14 832.68	17.86%	7 666.69	533	6 157.43	62
ÉIRE/IRELAND	594	19 454.72	13.13%	7 163.96	403	4 311.35	141
ELLÁDA	419	42 946.17	27.09%	21 388.24	226	27 622.04	201
ESPAÑA	1 863	209 121.50	27.23%	116 998.26	1 359	100 895.85	580
FRANCE	1 754	111 115.07	12.64%	47 192.59	1 309	43 366.39	352
HRVATSKA	780	25 953.56	36.53%	15 997.91	539	17 036.30	38
ITALIA	2 589	63 892.71	18.97%	42 807.17	2 204	40 108.15	603
KÝPROS*	61	1 759.78	28.39%	752.27	37	1 482.66	29
LATVIJA	333	11 833.18	11.53%	7 418.14	323	6 609.39	93
LIETUVA	480	8 926.31	12.15%	6 137.52	403	5 525.79	80
LUXEMBOURG	60	470.86	18.13%	414.80	49	141.18	13
MAGYARORSZÁG	525	19 948.51	21.44%	14 442.23	479	13 746.58	56
MALTA	39	233.72	13.08%	40.68	28	13.17	13
NEDERLAND	194	17 311.90	13.29%	3 133.61	133	4 765.78	73
ÖSTERREICH	240	12 615.86	15.04%	9 114.85	192	10 167.88	99
POLSKA	987	68 400.72	19.56%	33 849.35	847	48 394.14	141
PORTUGAL	149	21 628.44	20.65%	15 480.66	89	9 200.51	56
ROMÂNIA	531	55 674.44	22.56%	39 765.43	375	35 347.94	147
SLOVENIJA	354	7 684.29	37.85%	6 635.57	323	5 067.68	29
SLOVENSKO	514	14 442.27	29.57%	5 837.12	473	13 106.18	41
SUOMI	1 839	55 987.65	14.45%	48 556.49	1 666	24 655.45	449
SVERIGE	4 072	66 738.57	13.84%	56 905.28	3 928	25 330.76	530
UNITED KINGDOM	924	94 966.63	8.53%	13 090.40	592	16 002.63	244
EU28	27 384	1 106 610.13	18.14%	601 633.72	22 888	537 130.89	5 288

* Obszar i % terytorium odpowiada obszarowi Cypru, na którym obowiązuje obecnie *acquis*, zgodnie z protokołem 10 traktatu akcesyjnego Cypru.

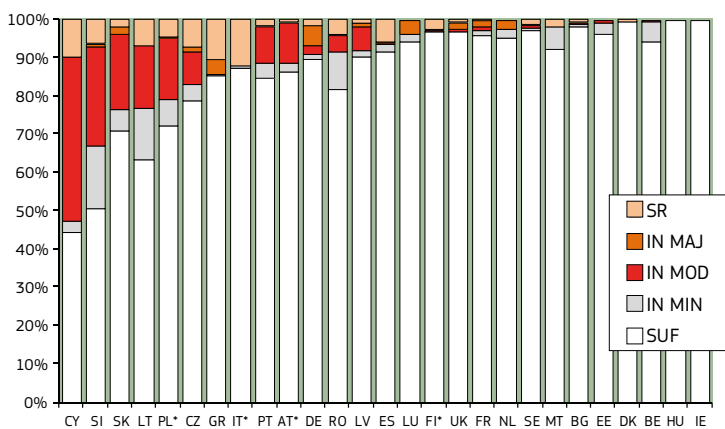
Barometrem Natura 2000 zarządza Dyrekcja Generalna ds. Środowiska przy udziale europejskiej Agencji ds. Środowiska zapewniającej pomoc techniczną. Powstał on w oparciu o oficjalne dane i informacje przekazane przez państwa członkowskie do grudnia 2014 r. Liczne obszary sieci Natura 2000 zostały wyznaczone w oparciu o przepisy dyrektywy siedliskowej (SOO) i dyrektywy ptasiej (OSO). Te dwa rodzaje obszarów często pokrywają się w całości lub w części. Dane dotyczące liczby obszarów wchodzących w obręb sieci Natura 2000 (tj. OSO + SOO) oraz ich powierzchni są wynikiem analizy GIS, którą przeprowadzono aby uniknąć potencjalnego powielania danych dotyczących obszarów wyznaczonych na podstawie przepisów dyrektywy ptasiej i tych, które objęto przepisami dyrektywy siedliskowej. Część przedstawionych danych odbiega nieznacznie od danych z poprzedniego Barometru, co wynika z faktu, iż metodologia obliczeń została niedawno udoskonalona.

NB *Obszary, których ponad 5% powierzchni całkowitej stanowią tereny lądowe uznano za obszary lądowe. Obszary, których ponad 5% powierzchni całkowitej stanowią tereny morskie uznano za obszary morskie. Obszary przybrzeżne obejmujące obszar morski zajmujący ponad 5%, ale mniej niż 95% całkowitej powierzchni traktuje się zarazem jako obszary morskie, jak i lądowe.*

czerwiec 2014

		OBSZARY MORSKIE						Państwa Członkowskie
Łączna powierzchnia sieci Natura 2000 (km ²)	Łączna liczba obszarów lądowych sieci Natura	Łączna powierzchnia SOO (km ²)	Liczba SOO	Łączna powierzchnia OSO (km ²)	Liczba OSO	Łączna powierzchnia obszarów morskich Natura 2000 (km ²)	Łączna liczba obszarów morskich Natura 2000	
3 884.81	453	1 127.01	3	318.14	4	1 270.77	7	BELGIA
38 221.55	336	2 482.23	16	550.33	11	2 826.55	26	BULGARIA
1 061.2	1 116	0	0	0	0	0	0	REP. CZESKA
3 593.75	294	16 492.08	101	12 183.56	57	19 052.79	150	DANIA
55 157.61	5 216	20 935.45	69	19 718.31	28	25 601.56	93	NIEMCY
8 078.41	557	3 883.94	55	6 479.51	26	6 754.27	62	ESTONIA
9 227.15	544	9 755.13	133	1 583.37	95	10 227.57	228	IRLANDIA
35 747.40	403	6 689.40	96	1 904.85	66	7 198.77	152	GRECJA
137 444.01	1 706	40 553.66	253	52 059.73	141	71 677.49	343	HISZPANIA
69 417.93	1 661	27 877.15	144	35 543.01	81	41 697.14	225	FRANCJA
20 673.35	577	4 960.66	257	1 106.07	9	5 280.21	266	CHORWACJI
57 172.16	2 483	5 633.13	319	4 005.26	90	6 720.55	363	WŁOCHY
1 628.53	58	131.09	6	110.40	4	131.25	8	CYPR*
7 445.81	326	2 663.69	7	4 279.91	6	4 387.37	8	ŁOTWA
7 932.78	484	527.42	4	739.39	5	993.53	9	LITWA
470.86	60	0	0	0	0	0	0	LUKSEMBURG
19 948.51	525	0	0	0	0	0	0	WĘGRY
41.32	35	192.33	16	3.42	9	192.40	22	MALTA
5 517.22	187	11 673.38	14	5 735.93	10	11 794.68	18	HOLANDIA
12 615.86	240	0	0	0	0	0	0	AUSTRIA
61 164.56	982	4 338.83	9	7 222.77	9	7 236.16	17	POLSKA
18 994.90	141	1 075.61	35	2 283.67	16	2 633.54	49	PORTUGALIA
53 780.59	522	1 703.18	9	1 629.96	2	1 893.85	11	RUMUNIA
7 673.69	352	4.36	9	10.4	3	10.6	12	SŁOWENIA
14 442.27	514	0	0	0	0	0	0	SŁOWACJA
48 847.29	1 803	6 800.05	142	6 424.98	87	7 140.36	168	FINLANDIA
57 409.66	4 020	9 258.61	451	4 742.80	138	9 328.91	489	SZWECJA
20 883.77	835	67 100.91	165	11 556.75	134	74 082.86	298	WIELKA BRYTANIA
788 476.95	26 430	245 859.3	2 313	180 192.52	1 031	318 133.18	3 024	EU28

Uwaga: wykres obejmuje jedynie lądową część sieci OZW, co oznacza, że morskie gatunki i typy siedlisk nie zostały uwzględnione. (Sytuacja: grudzień 2013).

* W przypadku tych krajów, ocena opiera się na danych z 2011 r. lub wcześniejszych.

Wystarczalność Europejskiej Sieci Natura 2000

W przypadku obszarów o znaczeniu wspólnotowym (OZW), zgodnie z ich definicją zawartą w dyrektywie siedliskowej, Komisja z pomocą E TC-BD (Europejskie Centrum Tematyczne ds. Różnorodności Biologicznej) ocenia kompletność sieci przeprowadzając indywidualnie oceny, dotyczące wszystkich właściwych gatunków i typów siedlisk, służące ustaleniu czy ich występowanie jest zagwarantowane w zadowalającym stopniu na już istniejących obszarach sieci. W oparciu o wyniki tej oceny, aktualizowane raz do roku, określa się poziom kompletności sieci Natura 2000 w każdym państwie członkowskim, który może być wyrażony przy pomocy wskaźnika ilości ocen kwalifikujących kompletność sieci dla poszczególnych gatunków i siedlisk przyrodniczych. Wykres ukazuje wynik tej oceny dotyczący lądowej części sieci Natura 2000:

- **SR** (zastrzeżenie naukowe): konieczne są dodatkowe badania w celu wskazania najlepszych obszarów;
- **IN MAJ** (poważna niewystarczalność): nie zaproponowano dotąd obszaru występowania gatunków/ typów siedlisk;
- **IN MOD** (umiarkowana niewystarczalność): konieczne jest dodanie obszarów lub rozszerzenie istniejących aby uwzględnić dane gatunki/ typy siedlisk;
- **IN MIN** (niska niewystarczalność): wystarczalność można osiągnąć poprzez dodanie gatunku/ typu siedliska do wyznaczonych obszarów;
- **SUF** (wystarczalność): sieć jest wystarczająca dla danego gatunku/typu siedliska.

Laureaci Nagrody Natura 2000 za 2015 r.

W uznaniu dla najlepszych praktyk w zakresie ochrony przyrody w Europie oraz w celu ich rozpowszechniania i promowania, już po raz drugi z kolei wręczono Nagrody Natura 2000. Komisja Europejska przyznaje Nagrody Natura 2000 za doskonałość w zarządzaniu obszarami Natura 2000 oraz w celu podkreślenia wartości dodanej sieci dla lokalnych gospodarek. Jest to również hołd złożony wszystkim, którzy niestrudzenie pracują na sukces sieci Natura 2000, a jednocześnie sposób na zwrócenie uwagi opinii publicznej na istotne dokonania w zakresie ochrony przyrody.

Nazwiska tegorocznych laureatów zostały ogłoszone przez Komisarza Vellę podczas uroczystej ceremonii, która miała miejsce 21 maja w Brukseli. Na konkurs wpłynęły 93 zgłoszenia, spośród których wyłoniono 23 finalistów. Jury składające się z przedstawicieli Komisji Europejskiej, Parlamentu Europejskiego, Komitetu Regionów, organizacji pozarządowych i społeczności użytkowników wybrało zwycięzców w pięciu kategoriach.

O przyznaniu szóstej nagrody zdecydowali Europejczycy. W tym roku po raz pierwszy wręczono Nagrodę Obywateli UE, której laureat został wyłoniony w drodze głosowania przez mieszkańców państw członkowskich. Profile sześciu zwycięzców konkursu przedstawiono poniżej.

Więcej informacji
opublikowano na stronie:
[http://ec.europa.eu/
environment/nature/
natura2000/awards/
index_en.htm](http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/awards/index_en.htm)

Laureaci Nagrody Natura 2000 w 2015 r.

DZIAŁANIA OCHRONNE

Projekt: *Błękitna Rafa – Odtwarzanie kamiennych raf w Kattegat*
Miejsce: *Laeso Trindel og Tonneberg Banke, Dania*

Dzięki projektowi Błękitna Rafa, na obszarze sieci Natura 2000 w Laeso Trindel, w samym sercu Morza Kattegat, odtworzono obszar około 5 ha rafy składającej się z ogromnych głazów, które są szczególnym typem siedliska morskiego, obfitującym w różnorodne gatunki flory i fauny. O ile odbudowa siedlisk jest działaniem dość powszechnym na lądzie, ten projekt był jednym z pierwszych przedsięwzięć tego rodzaju przeprowadzonym na wielką skalę w środowisku morskim.

Celem podjętych działań była odbudowa stromych zbocz i szczelin, a także odtworzenie płtykich części istniejącej rafy. W projekcie realizowanym przez duńską Agencję ds. Przyrody we współpracy z partnerami z Uniwersytetu Aarhus i DTU Aqua wykorzystano ponad 100 tys. kamieni.

Projekt okazał się ogromnym sukcesem. W ciągu zaledwie 4 lat biomasa na 1 m² dna morskiego wzrosła 6-8-krotnie; potroiła się populacja niektórych gatunków ryb o kluczowym znaczeniu dla tego ekosystemu, takich jak dorsz, morskiczek i rdzawiec. W nadchodzących latach oczekuje się jeszcze większych korzyści ekologicznych z realizacji tego projektu.

<http://naturstyrelsen.dk/naturbeskyttelse/naturprojekter/blue-reef/>

KOMUNIKACJA

Projekt: *Niech żyje życie! Różnorodność biologiczna a lokalne społeczności*

Miejsce: *Bodanrück und westlicher Bodensee, Niemcy*

Aby zwiększyć społeczną świadomość funkcjonowania sieci Natura 2000 w Niemczech, Naturfreunde przeprowadził w 2010 i 2014 r. dwie kampanie. Pierwsza obejmowała stworzenie sieci 40 starannie wybranych szlaków Natura 2000 w Badenii-Wirtembergii, które miały uświadomić lokalnym społecznościom, że w ich najbliższym otoczeniu znajdują się prawdziwe skarby przyrody.

Elementem drugiej kampanii była wystawa pod hasłem „Es lebe Das Leben” (Niech żyje życie), w ramach której zaprezentowano sieć Natura 2000 w Europie i w regionie Badenii-Wirtembergii. Wystawę pokazywano w ratuszach i innych obiektach użyteczności publicznej; towarzyszyły jej wystąpienia burmistrzów i innych zainteresowanych stron. Na ponad 30 obszarach sieci odbyły się również dni sieci Natura 2000, podczas których organizowano piesze i rowerowe wycieczki oraz spływy kajakowe.

[http://www.nfi.at/index.php?option=com_content&task=view
&id=585&Itemid=91#](http://www.nfi.at/index.php?option=com_content&task=view&id=585&Itemid=91#)

GODZENIE INTERESÓW/WIZJI

Projekt: *Środowiska społeczne sprzyjające ochronie niedźwiedzi*
Miejsce: *Fuentes del Narcea, Degaña e Ibias, Hiszpania*

Góry Kantabryjskie są domem jednej z ostatnich żyjących populacji niedźwiedzi brunatnych w Hiszpanii. Od kilku lat, Fundación Oso Pardo (FOP) współpracuje z lokalnymi stronami zainteresowanymi w celu rozwiązania konfliktów na linii człowiek-niedźwiedź w tym regionie.

Z hiszpańskimi i regionalnymi stowarzyszeniami myśliwych podpisano umowy mające pogodzić ich interesy z ochroną niedźwiedzi; swoim zasięgiem objęły one ponad 4,5 tys. myśliwych i około 280 tys. hektarów terytorium będącego naturalnym środowiskiem życia niedźwiedzi. Współpraca leśniczych i myśliwych obejmuje działania na rzecz zwalczania kłusownictwa, karczowania terenów i monitorowania populacji niedźwiedzi. Ponadto FOP przekazał myśliwym, pszczelarzom i leśnikom ponad 1,4 tys. elektrycznych ogrodzeń, które chronią ich własność przed atakami niedźwiedzi.

W wyniku przeprowadzonych działań i kampanii służących zwiększaniu świadomości społecznej, myśliwi i społeczność lokalne są obecnie dumni z sąsiedztwa tych drapieżników. Ich śmiertelność związana z działaniami człowieka wyraźnie się zmniejszyła. W ostatnich latach populacja niedźwiedzi w Górach Kantabryjskich wzrosła z 70 do ponad 230 osobników. Pokojowe współistnienie człowieka i niedźwiedzi ma kluczowe znaczenie dla ochrony tego gatunku.

<http://www.fundacionosopardo.org>

KORZYŚCI SPOŁECZNO-EKONOMICZNE

Projekt: *Sępy: korzyści dla przyrody i społeczności*
Miejsce: *Gorges du Tarn et de la Jonte, Francja*

Gorges du Tarn et de la Jonte, spektakularny obszar sieci Natura 2000 położony w południowej Francji jest domem wielu zagrożonych gatunków ptaków, m.in. sępa płowego, ścierwnika i sępnika czarnego.

Od 2008 r. Federacja Myśliwych Lozère prowadzi działania mające na celu wspieranie rolnictwa i turystyki uwzględniających bogactwo lokalnej przyrody. Federacja zaangażowała miejscowych rolników w ochronę otwartych siedlisk poprzez wypas owiec i usuwanie nadmiernie rozrastających się krzewów, a także stworzyła miejsca karmienia sępów, gdzie rolnicy mogą utylizować tusze zwierząt hodowlanych.

Sępy są obecnie swoistym znakiem handlowym regionu Lozère. W okolicy działa obecnie 600 obiektów noclegowych dla turystów, a w ubiegłym roku ponad 30 tys. osób odwiedziło centrum informacji Vulture Hause, w którym można skosztować lokalnego piwa, La Feuve. Jest to doskonały przykład projektu łączącego ochronę przyrody z rozwojem gospodarczym regionu.

<http://gorgestarnjonte.n2000.fr/>

WSPÓŁPRACA TRANSGRANICZNA I TWORZENIE PARTNERSTW

Projekt: *DANUBEPARKS – Tworzenie pomostów pomiędzy obszarami sieci Natura 2000 wzdłuż korytarza ekologicznego Dunaju*
Miejsce: *30 obszarów sieci Natura 2000 zlokalizowanych w 9 krajach, przez które przepływa Dunaj*

Przecinający terytorium 10 krajów Dunaj jest najbardziej międzynarodową rzeką na świecie. Jego różnorodne siedliska stanowią jeden z filarów różnorodności biologicznej Europy Południowo-Wschodniej.

W ramach DANUBEPARKS, zarządzający wszystkimi obszarami chronionymi Dunaju oraz ponad 30 obszarami sieci Natura 2000 na tej rzece nieustannie zmagają się ze wspólnymi problemami, poszukując rozwiązań w ramach ponadnarodowych grup zadaniowych i strategii. Od 2009 r. realizowano ponad 150 działań w korytarzu ekologicznym rzeki, ze szczególnym naciskiem na zarządzanie siedliskami, ochronę najważniejszych gatunków, odtwarzanie siedlisk wzdłuż rzeki, turystykę przyrodniczą i budowanie świadomości społecznej. DANUBEPARKS jest przykładem udanego podejścia zintegrowanego, obejmującego swoim zakresem śródlądowe szlaki wodne, leśnictwo i turystykę. Ogromne zainteresowanie organizowanymi w ramach DANUBEPARKS festiwalami, wydarzeniami i publikacjami sprzyja budowaniu świadomości społecznej i wiedzy na temat obszarów Natura 2000.

<http://www.danubeparks.org>

NAGRODA OBYWATELI UE

Projekt: *Dzień sieci Natura 2000*
Miejsce: *Donana, Hiszpania*

W celu zwiększenia społecznej świadomości w zakresie sieci Natura 2000, SEO/BirdLife oraz BirdLife Europe zorganizowały „Europejski Dzień Sieci Natura 2000”, w ramach projektu LIFE+ „Natura 2000: społeczeństwo a różnorodność biologiczna”, realizowanego we współpracy z Agencją EFE. Uczestnicy proszeni są o ułożenie dłoni w kształt motyla na znak poparcia dla działań na rzecz ochrony przyrody i dzikich zwierząt.

Każdego roku organizuje się działania, których celem jest ochrona wybranego obszaru Natura 2000 w Europie. W 2014 r. skoncentrowano się na Doñana, rozległym nadmorskim obszarze podmokłym, podejmując działania na rzecz ochrony miejscowych wydm, dębu korkowego, lasów sosnowych i zarośli typu matorral w południowej Hiszpanii. Obszar ten jest domem dla tysięcy gatunków, w tym hiszpańskiego orła cesarskiego i rysia iberyjskiego. Od początku kampanii, czyli od 2013 r., ponad 19 tys. osób wzięło udział w organizowanych imprezach i projektach realizowanych w całej Europie, a liczba kont na portalu społecznościowym przekroczyła 3 mln.

<http://www.natura2000day.eu>

NCFF może finansować inwestycje w miejską zieloną infrastrukturę, na przykład w pasy zieleni wzdłuż dróg.

Mechanizm finansowania kapitału naturalnego

W kwietniu 2015 r. Komisja Europejska i Europejski Bank Inwestycyjny (EBI) uruchomiły nowy instrument finansowy o nazwie mechanizm finansowania kapitału naturalnego (NCFF). Jest to jeden z nowych środków przewidzianych w ramach unijnego programu LIFE na lata 2014–2020, mający na celu wspieranie projektów promujących ochronę kapitału naturalnego, w tym przystosowanie do zmian klimatu w państwach członkowskich.

Mechanizm stworzono by udowodnić, że projekty inwestycyjne związane z przyrodą mogą generować przychody lub oszczędności kosztów, przy jednoczesnej ochronie różnorodności biologicznej i realizacji celów związanych z przystosowaniem do zmian klimatu. Istnieją jednak poważne bariery utrudniające wykorzystanie projektów inwestycyjnych związanych z przyrodą. Należą do nich

niewystarczające doświadczenie, długi okres zwrotu z inwestycji i oczekiwania na efekty projektów, a także niepewność związana z rynkami docelowymi, źródłami przychodów i marżami zysku.

W ramach NCFF planuje się stworzenie bazy powtarzalnych projektów mogących korzystać z finansowania przez banki. Będą one służyć weryfikacji koncepcji i udowodnieniu potencjalnym inwestorom atrakcyjności tego rodzaju projektów.

Od projektów wymaga się, by należały do jednej z następujących kategorii: płatności za usługi ekosystemowe, zielona infrastruktura, środki wyrównawcze w zakresie różnorodności biologicznej oraz inwestycje w innowacyjne rozwiązania na rzecz ochrony różnorodności biologicznej i przystosowania się do zmian klimatu (patrz ramka). Odbiorcami końcowymi NCFF mogą być podmioty publiczne lub prywatne, w tym organy władzy, właściciele gruntów i przedsiębiorcy.

Faza pilotażowa NCFF potrwa trzy lata. W tym okresie udostępniona zostanie łączna

Projekty NCFF mogą obejmować działania ochronne, rekompensujące nieuniknione szkody dla różnorodności biologicznej spowodowane projektami rozwojowymi.

suma 100–125 mln euro na inwestycje w 9–12 działania.

Inwestycje NCFE będą miały charakter bezpośredni lub pośredni (z udziałem pośredników) i będą polegać na finansowaniu do 75% całkowitych kosztów projektu, z maksymalnym pułapem 15 mln euro na każdą inwestycję bezpośrednią. NCFE może również inwestować w kapitał własny, przy czym udział nie może przekraczać 33% i musi być proporcjonalny do innych wkładów.

Ze względu na ograniczone doświadczenie w finansowaniu projektów inwestycyjnych związanych z przyrodą w oparciu o mechanizmy rynkowe, instrument wsparcia o wartości 10 mln euro zostanie wykorzystany w procesie przygotowania i realizacji projektów, które mają duże szanse na otrzymanie finansowania z NCFE.

Wsparcie może obejmować usługi doradztwa w zakresie aspektów rynkowych, finansowych, gospodarczych i związanych z planowaniem biznesowym, a także kwestii społecznych i ekologicznych, a także doradztwo dotyczące monitorowania wpływu projektów na środowisko i ekosystemy.

W przypadku projektów, w które zaangażowani będą pośrednicy finansowi, wsparcie może być udzielane w celu identyfikacji, badania i oceny aspektów technicznych, ekologicznych i związanych ze zmianami klimatycznymi, jak również

w ramach przeprowadzanej oceny rentowności. Wsparcie takie nie wyeliminuje jednak normalnych kosztów związanych z działalnością pośrednika finansowego.

Wnioski będą rozpatrywane przez EBI, po uzyskaniu zadowalającego wyniku badania i w uwzględnieniu ograniczeń narzuconych dostępnym budżetem. Proces selekcji obejmuje między innymi:

- sprawdzenie kwalifikowalności projektu i ocenę potencjału, doświadczenia i zasobów kandydata;
- sprawdzenie siły i spójności modelu biznesowego;
- analizę struktury inwestycji;
- zbadanie wpływu na różnorodność biologiczną i przystosowywanie do zmian klimatu;
- oszacowanie potencjału projektu z punktu widzenia efektu demonstracyjnego, powielania i rozpowszechniania;
- zidentyfikowanie możliwości pozyskania dodatkowych funduszy na finansowanie projektu;
- możliwość tworzenia i ochrony miejsc pracy.

Deklaracje zainteresowania można składać w EBI przez cały czas.

Więcej informacji udostępniono na stronach: <http://www.eib.org/products/blending/ncff/index.htm> i http://ec.europa.eu/environment/life/funding/financial_instruments/ncff.htm

Inwestycje kapitałowe służące poprawie jakości wody kwalifikują się do finansowania w ramach NCFE.

© John Waters / naturepl.com

KATEGORIE PROJEKTÓW KWALIFIKUJĄCYCH SIĘ DO FINANSOWANIA W RAMACH NCFE

Opłaty za korzystanie z usług ekosystemu

Projekty te obejmują opłaty za przepływ korzyści wynikających z kapitału naturalnego, zwykle w oparciu o dwustronną transakcję na niewielką skalę zawieraną pomiędzy kupującym a sprzedającym usługi ekosystemów. Zastosowanie ma w tym przypadku zasada „beneficjent płaci”, a opłat dokonuje się za usługi ekosystemu o krytycznym znaczeniu.

Zielona infrastruktura

Zielona infrastruktura jest strategicznie zaplanowaną siecią obszarów naturalnych i półnaturalnych posiadających inne cechy środowiskowe, zaprojektowaną i zarządzaną w sposób umożliwiający dostarczanie różnorodnych usług ekosystemów. Obejmuje tereny zielone (lub niebieskie, jeśli w grę wchodzi ekosystemy wodne) oraz inne fizyczne elementy środowiska na obszarach lądowych (w tym przybrzeżnych) i morskich. Projekty zielonej infrastruktury mają potencjał generowania przychodów i oszczędności dzięki dostarczaniu różnorodnych towarów i usług; należą do nich gospodarka wodna, jakość powietrza, leśnictwo, rekreacja, zapylanie roślin i zwiększona odporność na skutki zmian klimatycznych.

Środki wyrównawcze w zakresie różnorodności biologicznej

Działania ochronne mające zrekompensować nieuniknione szkody wyrządzone różnorodności biologicznej przez działania rozwojowe. Są one oparte na zasadzie „zanieczyszczający płaci”. Środki wyrównawcze mają na celu zapewnienie zgodności lub minimalizację ryzyka. Projekty służące zrekompensowaniu szkód wyrządzonych na obszarach Natura 2000, zgodnie z treścią art. 6.4. dyrektywy siedliskowej, nie kwalifikują się do finansowania w ramach NCFE.

Innowacyjne inwestycje na rzecz ochrony różnorodności biologicznej i przystosowania do zmian klimatu

Projekty te są związane z dostawami towarów i usług, głównie przez MŚP, w celu ochrony różnorodności biologicznej i zwiększenia odporności społeczności i poszczególnych sektorów gospodarki na zmiany klimatu. Innowacje mogą dotyczyć podejścia do modeli odbudowy zasobów środowiskowych lub innowacyjnych modeli biznesowych, wykorzystania inwestycji etycznych i tworzenia wartości dodanej towarów i usług dzięki systemom certyfikacji i wprowadzeniu standardów.

Przykłady projektów mogących uzyskać finansowanie w ramach NCFE

- Inwestycje kapitałowe, które służą poprawieniu jakości wody lub zapobieganiu powodziom, generujące przychody z sektora użyteczności publicznej, branży spożywczej, od władz lokalnych, z tytułu prawa do użytkowania nieruchomości lub ubezpieczeń.
- Inwestycje w odtwarzanie torfowisk i lasów, generujące przychody z tytułu kredytów węglowych, poprawy jakości wody i/ lub innych usług.
- Inwestycje w zieloną infrastrukturę miejską (np. tereny zielone, zielone dachy i ściany, drzewa, ekologiczne systemy odwadniające).
- Zielona alternatywa dla tradycyjnych inwestycji w infrastrukturę (np. ochrona przeciwpowodziowa, oczyszczanie ścieków).
- Certyfikowane produkty i usługi, technologie ochrony środowiska, usługi doradztwa i pomocy technicznej, produkty i usługi finansowe, firmy działające w sektorze turystyki ekologicznej.

natura news

● WIADOMOŚCI ● PUBLIKACJE ● WYDARZENIA

© PHIL SAVOIE / naturepl.com

25,8% gatunków trzmieli w Europie jest obecnie zagrożona wyginieciem. Zmiany klimatu są istotnym czynnikiem ryzyka – zagrażają one większości gatunków pszczół, a w szczególności trzmielom.

Konsultacje społeczne w sprawie dyrektyw dotyczących ochrony przyrody

Komisja przeprowadza obecnie kontrolę sprawności w odniesieniu do dyrektywy ptasiej i siedliskowej; odbywa się ona w ramach nowego programu na rzecz inteligentnych regulacji (patrz poprzednie wydanie biuletynu). Obejmuje kompleksową ocenę polityki mającą na celu ustalenie, czy ramy regulacyjne dyrektyw są „odpowiednie w stosunku do celu”.

W ramach kontroli, Komisja rozpoczęła publiczne konsultacje internetowe, umożliwiające wszystkim przedstawienie swoich ocen i opinii. Kwestionariusz jest dostępny w 23 językach urzędowych UE i można go przesłać do 24 lipca. Zapraszamy wszystkich do udziału! http://ec.europa.eu/environment/consultations/nature_fitness_check_en.htm

Konferencja wysokiego szczebla w sprawie kontroli sprawności

została zaplanowana na 23 października i odbędzie się w Brukseli. Regularnie aktualizowane informacje na temat kontroli sprawności publikowane są na stronie http://ec.europa.eu/environment/nature/legislation/fitness_check/index_en.htm

Nowa Czerwona Księga dotycząca pszczół

W marcu IUCN opublikował nową Europejską Czerwoną Księgę dotyczącą pszczół. Sprawozdanie, którego przygotowanie sfinansowała Komisja Europejska jest pierwszym, w którym zawarto informacje na temat wszystkich 1965 gatunków dzikich pszczół żyjących w Europie, w tym dane dotyczące ich statusu, rozmieszczenia, zmian populacji i zagrożeń.

Pszczółki są nie tylko ważnym elementem europejskiej różnorodności biologicznej, ale zawdzięczamy im również zapylenie roślin, którego wartość dla europejskiej gospodarki

szacuje się na 22 mld euro rocznie (14,2 mld euro dla UE-25). Badania wskazują jednak, że 9,2% europejskich gatunków dzikich pszczół jest zagrożona wyginieciem; szacuje się, że w najbliższej przyszłości ten odsetek wzrośnie do 12%.

Przetrwaniu pszczół zagraża utrata i degradacja ogromnej liczby siedlisk, co spowodowane jest intensywnym rolnictwem i zmianami praktyk w tym zakresie, tj. wypieraniem produkcji siana przez produkcję kiszonki oraz powszechnym stosowaniem środków owadobójczych i nawozów. Rozwój miast i zmiany klimatyczne również zagrażają przetrwaniu pszczół; szczególnie narażone są trzmielom.

Autorzy raportu podkreślili potrzebę dalszych badań, od których uzależnione będą skuteczne działania ochronne. Ponad połowę gatunków pszczół sklasyfikowano jako te, w stosunku do których dostępne dane są niewystarczające, co wynika z braku ekspertów zajmujących się tym tematem, aktualnych danych i dostępu do źródeł finansowania. W związku z powyższym, nie tylko trudno jest ocenić stopień zagrożenia wyginieciem, ale również zdefiniować najodpowiedniejsze środki ochronne umożliwiające odbudowę tego gatunku.

http://ec.europa.eu/environment/nature/conservation/species/redlist/downloads/European_bees.pdf

Nieformalna Rada Środowiskowa UE

W ramach łotewskiej prezydencji w Radzie UE, 28 ministrów środowiska spotkało się 14 kwietnia w Rydze w celu omówienia postępów w realizacji unijnej strategii ochrony różnorodności

biologicznej, której śródkresowy przegląd został zaplanowany na jesień tego roku. Uwzględniając ustalenia nowego sprawozdania na temat stanu środowiska (SOER2015) i pierwsze wyniki działań sprawozdawczych za lata 2007–2012 odnoszących się do dyrektywy siedliskowej i ptasiej, ministrowie dyskutowali na temat wyzwań związanych z realizacją wyznaczonego na 2020 r. celu ochrony różnorodności biologicznej oraz jej szerszego uwzględniania w innych kluczowych obszarach polityki.

Następnego dnia europejscy ministrowie środowiska i polityki energetycznej dyskutowali na temat potencjalnych synergii pomiędzy celami UE w zakresie środowiska, klimatu i polityki energetycznej. Biorąc pod uwagę ich strategiczne znaczenie i silne powiązania pomiędzy nimi, ministrowie podkreślali jak istotne jest dążenie do osiągnięcia celów politycznych i zapewnienie wzajemnego wsparcia, tj. ochrona różnorodności biologicznej i zwiększenie odporności ekosystemów z jednej strony, oraz skuteczne łagodzenie zmian klimatu oraz zwiększanie bezpieczeństwa energetycznego z drugiej. *Sprawozdanie na temat stanu środowiska jest dostępne na stronie <http://www.eea.europa.eu/soer>*

Zaproszenie do składania wniosków do programu LIFE na 2015 r.

Nabór wniosków o dotację z programu LIFE rozpoczyna się 1 czerwca 2015 r. Kandydaci mają czas na złożenie propozycji projektów dotyczących ochrony przyrody i różnorodności biologicznej do 15 września; do 1 października można będzie

przesyłać opisy koncepcji nowych projektów zintegrowanych.

Celem zintegrowanych projektów jest bardziej programowe podejście do wprowadzania w życie dyrektyw dotyczących przyrody na większym obszarze geograficznym, przy jednoczesnym zapewnieniu udziału zainteresowanych stron oraz promowaniu koordynacji i zaangażowania co najmniej jednego innego źródła finansowania na poziomie UE, krajowym lub prywatnym.

Kandydaci, którzy zostali wstępnie wybrani na podstawie przedłożonego opisu koncepcji mają czas na złożenie pełnego wniosku do połowy kwietnia 2016 r. Szczegóły dotyczące wszystkich zaproszeń do składania wniosków w ramach programu LIFE są dostępne na stronie: <http://ec.europa.eu/environment/life/funding/life2015/index.htm#nat>

Unijna inicjatywa BEST

Inicjatywa BEST ma na celu promowanie ochrony różnorodności biologicznej i zrównoważonego korzystania z usług ekosystemowych, w tym podejście ekosystemowe do przystosowania do zmian klimatu i łagodzenia ich skutków w regionach najbardziej oddalonych oraz w krajach i na terytoriach zamorskich.

W ramach niedawno przyjętego programu BEST 2.0, który stanowi część funduszu UE B4LIFE, ma powstać centrum finansowania działań w terenie prowadzonych na małą i średnią skalę w krajach i na terytoriach zamorskich UE. Dostępne będą również małe i średnie dotacje na działania związane z ochroną bioróżnorodności.

Szczególnym celem jest wzmocnienie pozycji władz lokalnych i organizacji społeczeństwa obywatelskiego, które dążą do rozwoju lokalnego, ochrony różnorodności biologicznej i zrównoważonego wykorzystywania usług ekosystemowych w krajach i na terytoriach zamorskich.

Projekt planu działania BEST 2.0 przewiduje dwa zaproszenia do składania wniosków latem i jesienią 2015 r. oraz dwa na wiosnę 2016 r.

Szczegółowe informacje zostaną wkrótce udostępnione na stronie internetowej BEST lub w biuletynie internetowym BEST. <http://ec.europa.eu/best>

Uwzględnianie ochrony różnorodności biologicznej w kontekście inwestycji finansowanych z budżetu UE

UE zobowiązała się zapewnić, że wydatki z budżetu UE nie będą miały negatywnego wpływu na różnorodność biologiczną. Ponadto Unia wspiera działania służące osiągnięciu celów w zakresie ochrony różnorodności biologicznej w Europie. Mając to na uwadze, Komisja wydała publikację zatytułowaną „Wspólne ramy na rzecz uwzględniania ochrony różnorodności biologicznej w kontekście inwestycji finansowanych z budżetu UE”, która obejmuje zarówno ogólne, jak i skierowane do konkretnych funduszy wytyczne, do wykorzystania przez władze krajowe i regionalne oraz przez służby Komisji.

W ogólnych wytycznych przedstawiono znormalizowane podejście, które można odnieść do większości funduszy UE, natomiast wytyczne dotyczące poszczególnych funduszy koncentrują się głównie na uwzględnianiu kwestii ochrony różnorodności biologicznej w całym cyklu projektu, tj. zaproszeniach

Leniwiec trójpalczasty, Bradypus tridactylus, Gujana Francuska.

do składania wniosków, opracowywaniu i wyborze projektów, realizacji i monitorowaniu projektów oraz ich ocenie. Obecnie są one dostępne dla WPR, Funduszu Spójności, instrumentu „Łącząc Europę” oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego. Więcej informacji opublikowano na stronie: <http://ec.europa.eu/environment/nature/biodiversity/comm2006/proofing.htm>

Morskie seminarium biogeograficzne

Opierając się na doświadczeniach zdobytych podczas seminariów

dotyczących obszarów lądowych, w dniach 5–7 maja zorganizowano w Saint-Malo (Francja) inauguracyjne seminarium dotyczące morskich regionów biogeograficznych. Gospodarzem spotkania było francuskie Ministerstwo Środowiska, działające w ścisłej współpracy z Komisją Europejską. W seminarium uczestniczyło ponad 100 ekspertów z całej UE; stało się ono doskonałą okazją do wymiany doświadczeń i dobrych praktyk w nieformalnej atmosferze.

Uczestnicy warsztatów skoncentrowali się w szczególności na trzech następujących tematach:

Morskie seminarium biogeograficzne odbyło się w Saint-Malo w Bretanii.

1. Cele ochrony, ocena i wykorzystanie definicji do celów zarządzania adaptacyjnego;
2. Godzenie celów sieci Natura 2000 z działaniami prowadzonymi w środowisku morskim i z planowaniem zarządzania ochroną,
3. Integracja regionalna zagadnień związanych z siecią Natura 2000.

Raport z seminarium zostanie opublikowany pod koniec lata na stronie internetowej platformy komunikacyjnej Natura 2000, wraz z przykładami studiów przypadku, prezentacjami PowerPoint i podsumowaniem warsztatów. http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/platfom/index_en.htm

Seminarium Natura 2000 dotyczące regionu kontynentalnego

Seminarium inauguracyjne dotyczące regionu kontynentalnego zorganizowane przez luksemburskie Ministerstwo Zrównoważonego Rozwoju i Infrastruktury odbędzie się w Luksemburgu w dniach 29 czerwca – 1 lipca 2015 r. Obejmie również zagadnienia związane z regionem Panonii, Morza Czarnego i regionami stepowymi. Dokument referencyjny i porządek obrad, a także informacje o wszystkich przeszłych i nadchodzących wydarzeniach zostaną udostępnione na platformie komunikacyjnej Natura 2000:

http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/platfom/index_en.htm

Analiza wrażliwości rybołówstwa

Komisja opublikowała niedawno przegląd potencjalnych oddziaływań i wpływu komercyjnych metod połowowych na morskie siedliska i gatunki chronione na mocy dyrektywy siedliskowej UE. Dokument sporządzono w oparciu o źródła naukowe, w szczególności międzynarodowe recenzowane czasopisma naukowe i raporty oraz publikacje konferencyjne wydane przez instytucje naukowe o międzynarodowej renomie.

Celem analizy jest przedstawienie państwom członkowskim wstępnego przeglądu działań o potencjalnie poważnym, negatywnym wpływie na siedliska i gatunki morskie chronione na mocy dyrektywy siedliskowej, co pozwoli na prowadzenie dalszych badań. Wyniki tych ostatnich zostaną wykorzystane przy podejmowaniu decyzji w sprawie zarządzania morskimi obszarami sieci Natura 2000. <http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/marine/docs/Fisheries%20interactions.pdf>

Zielony Tydzień 2015

Tematem tegorocznego Zielonego Tygodnia była „Natura – nasze zdrowie, nasze bogactwo”. Impreza, którą zorganizowano w Brukseli w dniach 3-5 czerwca, zgromadziła ponad 3 tys. uczestników z całej Europy, choć nie tylko. Tematem tego trzydniowego wydarzenia była ochrona przyrody na morzu, wpływ zielonej infrastruktury na tworzenie miejsc pracy i wzrost

gospodarczy, łączenie kapitału kulturowego i przyrodniczego, badanie powiązań pomiędzy naturą a zdrowiem, wykorzystanie sieci Natura 2000 jako fundamentu tożsamości regionalnej i wartości, wykorzystanie natury w celu uczynienia miast bardziej przyjaznymi mieszkańcom oraz wykorzystanie WPR w promowaniu ekoturystyki. Szczegółowe informacje na ten temat opublikowano na stronie <http://www.greenweek2015.eu>

Program LIFE a ryby słodkowodne

Najnowsza publikacja LIFE Nature Focus dotyczy wpływu projektów LIFE na ochronę zagrożonych gatunków ryb słodkowodnych i poprawę stanu ochrony ich siedlisk. Od 1992 r. ponad 135 projektów LIFE poświęcono blisko 50 zagrożonym gatunkom ryb słodkowodnych wymienionym w załącznikach do dyrektywy siedliskowej oraz w Europejskiej Czerwonej Księdze IUCN.

W publikacji zaprezentowano szereg przykładów najlepszych praktyk zidentyfikowanych w projektach LIFE, w tym szczegółowe opisy projektów realizowanych w Danii, Estonii, Francji, Włoszech i Hiszpanii. W podsumowaniu przedstawiono wnioski z realizacji projektów LIFE, skierowane do wszystkich osób zaangażowanych w ochronę zagrożonych gatunków ryb. <http://ec.europa.eu/environment/life/publications/lifepublications/lifefocus/documents/fish.pdf>

Biuletyn Natura 2000 jest publikowany przez Dyрекcję Generalną ds. Środowiska Komisji Europejskiej

Autor: Kerstin Sundseth Ecosystems LTD, Bruksela
Edycja: Sylvia Barova, Dyrekcja Generalna ds. Środowiska
Projekt graficzny: www.naturebureau.co.uk

Biuletyn jest wydawany dwa razy w roku w języku angielskim, francuskim, niemieckim, hiszpańskim, włoskim i polskim.

Aby zostać dodanym do listy mailingowej lub otrzymać wersję elektroniczną biuletynu, prosimy odwiedzić stronę http://ec.europa.eu/environment/nature/info/pubs:natura2000n_en.htm

Zawarte w biuletynie treści nie odzwierciedlają oficjalnego stanowiska Komisji Europejskiej.

Wydrukowano na papierze z makulatury posiadającym europejski znak papieru ekologicznego UE Ecolabel (<http://ec.europa.eu/ecolabel>)

© Unia Europejska, (2015)
Powielanie treści, z wyłączeniem zdjęć, jest dozwolone pod warunkiem podania źródła.

Fotografie: Okładka: ©Roger Powell / naturepl.com; p2 ©Alex Hyde / ©David Woodfall / ©Phil Savoie / naturepl.com; p3 ©Andy Rouse / ©Dietmar Nill / naturepl.com; p5 ©Bence Mate / naturepl.com; p6 ©Alex Hyde / naturepl.com; p7 ©Mark Hamblin / naturepl.com; pp10–11 ©European Commission; p12 ©Simon Colmer / ©Terry Whitaker / naturepl.com; p13 ©Kirstin Hinze / ©John Waters / naturepl.com; p14 ©Phil Savoie / naturepl.com; p15 ©Daniel Heudin / ©Philippe Clement / naturepl.com.

